06/01/2020

Θεοφάνεια στην Τραπεζούντα με την πένα του Δ. Ψαθά

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Με τον δικό του ιδιαίτερο τρόπο ο μεγάλος θεατρικός συγγραφέας Δημήτρης Ψαθάς περιγράφει στο βιβλίο του «Η γη του Πόντου» τον εορτασμό των Θεοφανείων στην Τραπεζούντα, λίγα χρόνια πριν από τον ξεριζωμό:

Ασταμάτητα έπεφτε το χιόνι. Το κρύο τσουχτερό.

Λυσσασμένη λες η θάλασσα σφύριζε και βροντολογούσε κάτω απ' το μαστίγωμα του αγέρα κι οι γλάροι –χιλιάδες– παλεύανε κι αυτοί και στριφογύριζαν μέσα στον βοριά, που καμιά φορά τους έπαιρνε και τρόμαζαν να ξαναζυγίσουν τα φτερά τους.

Τα παλικάρια, ωστόσο, που θ’ αγωνιζόντουσαν για να «πιάσουν» τον Σταυρό, δεν δείχναν να σκοτίζονται. Νέοι, γεροδεμένοι όλοι, από νωρίς βρισκόντουσαν εκεί στην παραλία, γυμνοί, και νά τους τώρα που κάνουν βόλτες ανυπόμονα μ’ ένα παλτό ριγμένο στους ώμους κι ένα μπουκάλι κονιάκ, απ’ όπου ρουφάνε πότε-πότε μια γουλιά, ενώ τους δέρνει ο αγέρας και το χιόνι. Από κάθε ενορία είναι κι ένας – άλλος απ’ τον Αϊ-Γρηγόρη, άλλος απ’ την Αγια-Μαρίνα, τα Εξώτειχα ή τον Άγιο Βασίλειο, τον Ποζ Τεπέ κι αλλού.

Αλλά νά τη κιόλας που κατεβαίνει η πομπή, με τον μητροπολίτη Χρύσανθο ντυμένον στα ολόχρυσα, με τους παπάδες, τους ψαλτάδες και τα εξαπτέρυγα, τις Αρχές – οι στρατιωτικοί με τις μεγάλες τους στολές και τα παράσημα, οι πρόξενοι και άλλοι.

Το χιόνι γίνεται όλο και πιο πυκνό κι ο αγέρας όλο και πιο μανιασμένος. Αργά-αργά προχωρεί η πομπή με ψαλμωδίες και φτάνει μέχρι την παραλία, που ανεμοδέρνεται και θαλασσοχτυπιέται, με βρόντους που αντιλαλούν σαν κανονιές απ’ τα όρθια βράχια του Αϊ-Γρηγόρη μέχρι πέρα στ’ άλλα όρθια βράχια του Γκιουζέλ Σαράι.

Εκεί, στο χείλος της ξέρας, φτάνει ο δεσπότης –έχοντας πίσω του όλη την πομπή και το ευλαβικό πλήθος των πιστών– σηκώνει τον Σταυρό, ενώ τα παλικάρια πήραν θέσεις και οι ψαλτάδες ψέλνουν:

Εν Ιορδάνη βαπτιζομένου Σου, Κύριε…

Με το σήκωμα του Σταυρού όλοι οι αγωνιστές πετάνε από τους ώμους τα παλτά τους και καθώς έπεσε ο Σταυρός χυμούν μέσα στα ολόρθα κύματα, που τους σκεπάζουν τα κεφάλια με τους αφρούς, κι εκείνοι χτυπιούνται και παλεύουν και κολυμπούνε και πότε φαίνονται να τινάζονται ψηλά στις κορφές των αφρών, πότε κατρακυλάνε στο βάθος, χάνονται, κι ύστερα ξαναφαίνονται σε κάποιες αφρισμένες κορφές των λυσσασμένων κυμάτων, προχωρώντας με πείσμα, σταθερά, κόντρα στον άνεμο, κόντρα στη μανία της φουρτούνας και στην κοσμοχαλασιά.

Πού να βρεθεί ο Σταυρός μέσα σε τούτο το κακό; Κι όμως, νά που ζύγωσαν στο σημείο όπου ρίχτηκε, νά που τον ψάχνουν, νά που κάποιος τον είδε κι οι άλλοι μάχονται για να προλάβουν, νά που αρπάζονται ακόμα και στα χέρια, βουτούν, εξαφανίζονται, φαίνονται πάλι, και νά, επιτέλους, κάποιο χέρι που σηκώνεται ψηλά, σφιχτά κρατώντας τον Σταυρό ανάμεσα στα δάχτυλα.

Ποια ενορία νίκησε; Ο Αϊ-Γρηγόρης, ο Αϊ-Βασίλης, η Αγια-Μαρίνα, ο Ποζ Τεπές; Ο νικητής, αναψοκοκκινισμένος απ’ την προσπάθεια, σκαρφαλώνει στην μικρή

χερσόνησο και δίνει τον Σταυρό στα χέρια του δεσπότη.

–Και του χρόνου!

Δυο χρυσές λίρες είναι το έπαθλο. Αλλά τι αξίζουν δυο χρυσές λίρες μπροστά στη δόξα;

Θεέ μου, πότε τάχα θα μεγαλώσω κι εγώ να πιάσω τον Σταυρό;